

9. הרב אהרונסון ישיבת חולון

אפשר לראות זאת בימינו בצורה חריפה: ככל שממשלת ישראל יותר הולכת לקראת האויבים שלנו במשא ובמתן, בהבטחות, בויתורים – כך מתגבר גל הטרור! האויבים שלנו לא רואים את הויתורים כהתקדמות לשלום, אלא כחולשה. ומי שמפגין חולשה הופך להיות 'ילד כאפות' שחוטף בלי סוף. כאשר ממשלת ישראל משחררת רוצחים הפוטנציאליים שאין דין ואין דיין, שאדם יכול לרצוח ולצאת לחופשי כגיבור לאומי לאחר עשרים שנה של פינוק בכלא הישראלי. הטענה של שמעון ולוי, אם כן, היא לא רק מוסרית אלא גם פרקטית. מבחינה מוסרית לא ייתכן לעבור בשתיקה על פשע נתעב כזה, וגם מבחינה פרקטית הסכנה למלחמה ולטרור ולפגיעות נוספות תתחזק דווקא אם לא נגיב בחומרה.

10. משנה מסכת אבות פרק ב משנה ט

אמר להם צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם רבי אליעזר אומר עין טובה רבי יהושע אומר חבר טוב רבי יוסי אומר שכן טוב רבי שמעון אומר **הרואה את הנולד**

11. קהלת פרק ב פסוק יד

החכם עיניו בראשו והפסיל בחשך הולך וידעתי גם אני שמקרה אדם יקרה את פלם:

12. פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) קהלת פרק ב פסוק יד

(יד) החכם עיניו בראשו. שרואה הדבר ויודע מה יהיה בסופו, כדתנן (אבות פ"ב מ"ט) איזהו חכם הרואה את הנולד: והכסיל בחושך הולך. שאינו מחשב סופו של דבר אלא כל מה שיבא לו עושה: וידעתי גם אני שמקרה אחד יקרה את כולם. על ענין המיתה כמות זה כן מות זה.

להתמקד בנוולד ולא בחבלי לידה...

13. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף לח עמוד ב

אמר רב: בשעה שבקש הקדוש ברוך הוא לבראות את האדם, ברא כת אחת של מלאכי השרת, אמר להם: רצונכם, נעשה אדם בצלמנו? אמרו לפניו: רבוננו של עולם, מה מעשיו? אמר להן: כך וכך מעשיו, אמרו לפניו: רבוננו של עולם מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו, הושיט אצבעו קטנה ביניהן ושרפם. וכן כת שניה. כת שלישית אמרו לפניו: רבוננו של עולם, ראשונים שאמרו לפניך - מה הועילו? כל העולם כולו שלך הוא, כל מה שאתה רוצה לעשות בעולמך - עשה. כיון שהגיע לאנשי דור המבול ואנשי דור הפלגה שמעשיהן מקולקלין, אמרו לפניו: רבוננו של עולם, לא יפה אמרו ראשונים לפניך? אמר להן: ועד זקנה אני הוא ועד שיבה אני אסבל וגו'.

14. בראשית (פרשת בראשית) פרק ו פסוק ה - ו

(ה) וַיֵּרָא ה' כִּי רָבָה רָעַת הָאָדָם בְּאָרֶץ וְכָל יֶצֶר מַחְשַׁבְתָּ לְבוֹ רָק רַע כָּל הַיּוֹם: (ו) וַיִּנְחֵם ה' כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בְּאָרֶץ וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ:

בס"ד

לך לך - להיות אחראי על העשייה ולא על התוצאה

1. בראשית (פרשת לך לך) פרק יב פסוק א

וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֵךְ לְךָ מֵאֶרֶץ וּמְמוֹלַדְתֶּךָ וּמִבֵּית אֲבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֶרְאֶה: **אור החיים**

אל הארץ אשר אראך. פירוש שלא הודיעו, לראות אם ימהר לעשות דבר מלך שלטון מבלי דעת המקום, וזה נסיון מהנסינות

2. בראשית (פרשת לך לך) פרק יב פסוק י

וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ וַיֵּרָד אַבְרָם מִצְרָיִם לַגּוֹר שָׁם כִּי כָבֵד הָרָעַב בְּאֶרֶץ: **ספורנו**
(י) לגור שם. לא להשתקע:

3. רש"י בראשית (פרשת לך לך) פרק יב פסוק י

(י) רעב בארץ - באותה ארץ לבדה, לנסותו אם יהרהר אחר דבריו של הקדוש ברוך הוא שאמר לו ללכת אל ארץ כנען, ועכשיו משיאו לצאת ממנה:

4. בראשית (פרשת לך לך) פרק יב פסוק יא - יג

(יא) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב לְבוֹא מִצְרָיִם וַיֹּאמֶר אֶל שְׂרֵי אֲשֶׁתּוֹ הִנֵּה נָא יַדְעֵתִי כִּי אִשָּׁה יִפֶּת מִרְאֵה אֶת: (יב) וְהִיא כִּי יֵרָאוּ אֹתָךְ הַמִּצְרַיִם וַאֲמָרוּ אֲשֶׁתּוֹ זֹאת וְהָרְגוּ אֹתָי וְאֹתָךְ יִחַי: (יג) אָמַרְי נָא אַחֲתִי אֶת לְמַעַן יִטַּב לִי בְעַבְדְּךָ וְחִיֶּיךָ נִפְשִׁי בְּגִלְגָּל: **רד"ק**

ואתך יחיו - יעמידוך בחיים שלא יהרגוך להנאתם שאת יפת תואר, וכן החייתם כל נקבה (במדבר ט"ו ל"א) ואותה החייתה (שם כ"ב ל"ג)

5. בראשית (פרשת לך לך) פרק יד פסוק יד

וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אַחִיו וַיֵּרָק אֶת חֲנִיכּוֹ וַיְלִידִי בֵּיתוֹ שְׂמֹנֶה עָשָׂר וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַיֵּרְדֵף עַד דָּן: **רש"י** בראשית (פרשת לך לך) פרק יד פסוק יד
חניכיו - חנכו כתיב זה אליעזר שחנכו למצות... **שמונה עשר ושלש מאות** - רבותינו אמרו אליעזר לבדו היה, והוא מנין גימטריא של שמו:

6. דעת זקנים מבעלי התוספות בראשית (פרשת לך לך) פרק יד פסוק יד

(יד) וירק את חניכיו וגו'. שאמר להם אברהם למלחמה אנו יוצאין מי האיש הירא מעבירות שבידו ילך וישוב לביתו כיון ששמעו כך הלכו וחזרו להן ולא נשאר עם אברהם כי אם אליעזר עבדו אמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם הניחו אותך כולן חייך אני נותן כח לאליעזר כנגד כולן ומנין אותיות של אליעזר יעלו למנין י"ח ושלש מאות

7. בראשית (פרשת לך לך) פרק טו פסוק א

אחר הדברים האלה הִנֵּה דָבָר ה' אֶל אַבְרָם בְּמַחְזָה לֵאמֹר אֵל תִּירָא אַבְרָם אֲנִי מִגֵּן לְךָ שֶׁכָּרָךְ הִרְבָּה מְאֹד: **ספורנו**
(א) אל תירא אברם. אל תירא שינקמו הד' מלכים ממך:

8. בראשית (פרשת וישלח) פרק לד פסוק ל - לא

(ל) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל שְׂמֵעוֹן וְאֶל לֵוִי עֲכַרְתֶּם אֹתִי לְהַבְאִישְׁנִי בְיַשְׁבַּע הָאָרֶץ בְּכַנְעֲנִי וּבְפָרְזִי וְאֲנִי מֵתִי מִסָּפֵר וְנֶאֱסַפּוּ עָלַי וְהַכּוּנִי וְנִשְׁמַדְתִּי אֲנִי וּבֵיתִי: (לא) וַיֹּאמְרוּ הַכְּזוֹנָה יַעֲשֶׂה אֶת אַחֲוָתָנוּ: פ ... (ה) וַיִּסְעוּ וַיְהִי חֲתַת אֱלֹקִים עַל הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרָי בְּנֵי יַעֲקֹב:

האפשרויות הללו? האם אנחנו עושים איתם דברים טובים יותר, או שמא מנצלים אותם לרעה.

20. דברים (פרשת האזינו) פרק לב פסוק יח
 צור ילדך תשי ותשכח א-ל מחללקך:
 אילת השחר

וי"מ שהתביעה היא שהקב"ה נתן לאנשים שכחה בשביל דברים שצריכים לשכוח, והם משתמשים בזה לשכוח את הקדוש ברוך הוא שהוא קל מחוללך

21. בראשית (פרשת לך לך) פרק יג פסוק י - יא

(י) וישא לוט את עיניו וירא את כל כפר הירדן כי כלה משקה לפני שחת ה' את סדם ואת עמרה כגן ה' כאשר מצרים בארץ צער:

(יא) ויבחר לו לוט את כל כפר הירדן ויסע לוט מקדם ויפרדו איש מעל אחיו:
 רש"י

מקדם - נסע מאצל אברם והלך לו למערבו של אברם, נמצא נוסע ממזרח למערב. ומדרש אגדה הסיע עצמו מקדמונו של עולם אמר אי אפשר לא באברם ולא באלקיו:

22. בראשית (פרשת נח) פרק יא פסוק א - ד

(א) ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים: (ב) ויהי בנסעם מקדם וימצאו בקעה בארץ שנער וישבו שם: (ג) ויאמרו איש אל רעהו הבה נלבנה לבנים ונשרפה לשרפה ונתי להם הלבנה לאבן והחמר היה להם לחמר: (ד) ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם פן נפוץ על פני כל הארץ:

23. סימן לבנים עמוד 41

האבן היא החומר הטבעי לבנייה, ויצירת האבנים בצורה מלאכותית על ידי פיתוח אנושי מעידה אולי על שורש תפיסתם והשקפתם של בוני המגדל. אנשי בבל מדגישים את היצירה האנושית. מגדל בבל מהווה סמל לעוצמת האדם וליכולתו, "ואת המגדל אשר בנו בני האדם", זו האמירה היוצאת ממגדל בבל - בני האדם בונים בידיהם ללא כל עזרה ממרומים, במינימום הסתמכות על חומרי הטבע.

24. בראשית (פרשת נח) פרק יא פסוק ה

(ה) וירד ה' לראת את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם:
 ספורנו

(ה) וירד ה' לראות. הנה לשון הירידה לראות יאמר על האל יתברך כשאין הענין אז ראוי לעונש אלא מפני הקלקול הנמשך אליו בסוף הענין, כבן סורר ומורה שאמרו "ירדה תורה לסוף דעתו".

25. רש"י בראשית (פרשת נח) פרק יא פסוק ה

בני האדם - אלא בני מי, שמא בני חמורים וגמלים, אלא בני אדם הראשון שכפר את הטובה ואמר (ג' יב) האשה אשר נתתה עמדי, אף אלו כפרו בטובה למרוד במי שהשפיעם טובה ומלטם מן המבול:

רש"י

ויתעצב אל לבו - נתאבל על אבדן מעשה ידיו, כמו (ש"ב יט ג) נעצב המלך על בנו. וזו כתבתי לתשובת המינים, גוי אחד שאל את רבי יהושע בן קרחה, אמר לו אין אתם מודים שהקב"ה רואה את הנולד, אמר לו הן. אמר לו והא כתיב ויתעצב אל לבו, אמר לו נולד לך בן זכר מימך, אמר לו הן. אמר לו ומה עשית, אמר לו שמחתי ושימחתי את הכל. אמר לו ולא היית יודע שסופו למות, אמר לו בשעת חדותא חדותא, בשעת אבלא אבלא. אמר לו כך מעשה הקדוש ברוך הוא, אף על פי שגלוי לפניו שסופן לחטוא ולאבדן לא נמנע מלבראן בשביל הצדיקים העתידים לעמוד מהם:

15. אמרי אמת דברים ראש השנה שנה תרעא

וגם את נח באהבה זכרת וכו' בהביאך את מי המבול לשחת כל בשר (ברכת זכרונות), האדם הוא עולם קטן (תנחומא פקודי ג) וכמו שבכללות מעשי בראשית נשחת הכל ונח מצא חן כמו כן הוא בכל אדם שאף שהוא נידון מכל מקום נשאר אצלו נקודה שלא התקלקלה, נקודת חן, וזה דכתיב (שמואל ב' יד יד) ולא ישא אלקים נפש וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, מקודם כתיב (בראשית ו' ו) וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו ואח"כ כתיב (פסוק ח) ונח מצא חן

16. חיי עולם עמוד 3 הרב שטיינזלץ

הסיפורים בספר בראשית הם סיפורים על "צדיקים", אך אין אלו סיפורי צדיקים מן הנוסח בו הדמויות, וגם הציורים שלהם - נראים כעשויים פלסטיק. בסיפורים כאלה, הדמויות באמת עשויות פלסטיק, מעין מעטפה ללא פרצוף פנימי, והסיבה לכך היא שאף פעם אין להם חסרונות. בספר בראשית לעומת זאת, אין אדם אחד שמדברים עליו בסגנון כזה. לא מפני שכולם מעורבים בחטאים, אלא משום שהדברים אף פעם לא מתרחשים בצורה חלקה. אברהם, יצחק ויעקב - לכל אחד העניינים שלו. יוסף והשבטים - גם אצלם הדברים לא פשוטים. ועם כל זאת, אלו הם הצדיקים, "עמודי העולם" שלנו. ואכן ארבעה מתוך שבעת הרועים - האבות הרוחניים של עם ישראל - הם דמויות מתוך ספר בראשית

המרכיבים להצלחה - יראה, עשייה וחכמה

17. משנה מסכת אבות פרק ג משנה ט

רבי חנינא בן דוסא אומר כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו אין חכמתו מתקיימת הוא היה אומר כל שמעשיו מרובין מחכמתו חכמתו מתקיימת וכל שחכמתו מרובה ממעשיו אין חכמתו מתקיימת:

18. רמב"ם על משנה מסכת אבות פרק ג משנה ט

[ח] זה דבר מוסכם עליו מן הפילוסופים גם כן, שהרגל המעלות כשיקדם לחכמה, עד שיושגו בקנין חזק, ואחר כך ילמד החכמה אשר תזרזרו על הטובות הן - יוסיף שמחה בחכמה ואהבה בה ושקידה על ההוספה בה, הואיל ותעוררהו אל מה שהורגל. ואם קדמו קנייני הרעות, ואחר כך למד, ותהיה החכמה מונעתו ממה שיתאוה לו בהרגל - תכבד עליו וישליכנה.

19. חיי עולם עמוד 9

הרבה מן הדברים הנוראיים שיש בעולם הם תוצאות של טכנולוגיה, לא מפני שהכלי בעצמו הוא כזה, אלא מפני שעשו בו שימוש מקולקל. היום לכולם יש יותר זמן, אבל לא תמיד עושים איתו דברים טובים. יש המון דברים שפעם אי אפשר היה ליצור, והיום הם אפשריים. אבל מה אנחנו עושים עם כל

הוא מתחיל וקצה בו הוא נגמר, ולכן עשיית דבר שאין לו סוף ידוע כרוכה בייסורי נפש..... אכן, שבחו של עם ישראל הוא בדיוק על הנקודה הזאת: "דבר גדול עשו ישראל ... שלא אמרו למה היאך אנו יוצאים למדבר ואין בידינו מחיה לדרך, אלא האמינו והלכו אחרי משה. עליהם מפורש בקבלה "הלוך וקראת באזני ירושלים לאמר זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולתיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה".הציווי של "לך לך" הוא סוג של הוראה איך צריך אדם להתקדם. מאברהם למדנו שככה צריך ללכת, כפי שאמר זאת ר' יהודה הלוי "לא אשאל ולא אנסה" – ככה הולכים אחרי ה': בלי כתובת ובלי תכלית. ה' אומר "לך לך" ואתה קם והולך, בלי לדעת להיכן אתה מגיע, בלי לדעת איפה הנקודה שלך, ובלי לדעת מה התכלית שלך ... בדרך זו יש רק בקשה אמיתית אחת שראוי לו לאדם לשאול והיא גם בקשתו של אברהם לאורך כל הניסיונות: שאדע שאתה הוא המדבר עמי, שאתה הוא האומר לי 'לך אחרי'....

סיכום קצר:

פעם אחר פעם יוצא אברהם לדרך כביכול מבלי לראות את הנולד. מהוויכוח של הקב"ה עם המלכים בשאלה האם לברוא את האדם, אנו מבינים שלראות את הנולד אין הכוונה להיות מודע לכל קשיו הדרך אלא להיות בטוח בצדקת הדרך, וההתמודדות עם קשיו הדרך כבר תתברר תוך כדי תנועה.

כדי להיות בטוח בצדקת הדרך צריך לבחון את הדברים מתוך יראת שמים, לרצות לעשות את רצון ה' באמת ומתוך כך לפעול. לוט ואנשי דור הפלגה יצאו לדרך כשבבסיסה יש רצון להתרחק מבורא עולם ומשום כך נחלו כישלון, אברהם שיצא לדרך מתוך חיבור עמוק לרצון האלוקי הצליח להפוך כל קושי לאתגר ומשם לצמוח ולהיות אבי האומה. בהקשבה לציווי "לך לך", מלמד אותנו אברהם שפעמים רבות אנו צריכים לצאת לדרך מבלי לקחת בחשבון את כל תרחישי הדרך, אלא לעשות את מה שצריך ולתת לריבוננו של עולם להאיר לנו תוך כדי תנועה.

שבת שלום!

26. אור הצפון חלק א מדות ודעות

ולכאורה במה כפה כאן אדם הראשון את הטובה? הלא לא היה בתשובתו אלא דברי התנצלות על חטאו בעץ הדעת כדי להציל עצמו מן המיתה, וכוונתו היתה בזה כי צריך היה לשמוע בקולה, שהרי הכתוב אומר (בראשית א') ביצירת האשה "ויבן ד' אלקים את הצלע וגו'", ואחז"ל (נדה מ"ה): "בינה יתירה נתן הקדוש ברוך הוא באשה יותר מבאיש", ויפה טען האדם בהתנצלותו שמכיון שניתנה בה בינה יתירה ממנו, היה לו להכניע לדבריה ולשמוע בקולה. אולם מדברי התנצלותו שהוסיף ואמר: "אשר נתת עמדי", והיה די לו לומר: "האשה נתנה לי", נשמע כאילו לא ירד לעומק הערכתו את הטובה שעשה עמו הקדוש ברוך הוא בזה שנתן לו את האשה לעזר כנגדו, שיסתייע על ידה לשמוע יותר בקול ד', ולהכיר טובתו של מקום, אלא אדרבה נכשל על ידה בזה שציית להוראתה ואכל מעץ הדעת, מכאן אמרו שכפה אדה"ר את הטובה.

27. סימן לבנים שם

דור הפלגה עומד בניגוד מוחלט למעמד מתן תורה. בניית המגדל שראשו בשמים מעבירה מסר שהאנושות הגיעה לשמים, שאין לשמים מה להעניק לאנושות ושהאדם מסתדר היטב בכוחות עצמו. לעומת זאת, נתינת תורה מהשמים מדגישה את הצורך האנושי בקבלת הדרכה והכוונה ממרומים. אל מול מגדל בבל עומדת פרשייה אחרת בהמשך ספר בראשית, בדמות סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמיים. הסולם – מתחיל מהשמים, ורגליו מוצבות על הארץ. מפרשיית הסולם אנו למדים ענווה, על הארץ החפצה שהסולם ישתלשל אליה ממרומים. סל"ם בגימטריה - סינ"י בו ירדה התורה מן השמים. גם בפרשיות הסולם מופיעות אבנים: "ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו, ראשו של יעקב, תפיסת עולמו, מחשבותיו, נשענים על אבנים. האבן כפי שהיא בטבע, ללא מעורבות אנושית מלאכותית

חובתנו לעשות והקב"ה כבר יגמור....

28. משנה מסכת אבות פרק ב משנה טז

הוא היה אומר לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין ליבטל

29. חכמה ומוסר חלק ב סימן קט

אבל יובן הדבר בהקדם משל המדרש למלך שמסר שדה זיבורית לעבדיו להוציא ממנה ל' כורין, א"ל אדונו המלך עבדנו בכל כחנו ולא מצאנו אלא ה' כורין, כך כשיעמול האדם בכל כחו לא יוציא רצונו של הקדוש ברוך הוא, כי יצר לב האדם רע. וקשה, למה נתן לו עבודה יותר מכחו? אבל הענין, כי הקדוש ברוך הוא עוזרו, ואם עושה כל מה שמוטל עליו, נחשב לו עזר השי"ת ג"כ כעבודתו, כי אם ה' ביכלתו ה' מוציא ממנה כרצון המלך. ולהיפוך, אם אינו עושה מה שמוטל עליו כפי יכלתו, גם השאר שבאמת אינו יכול, יחשב לו כאילו יכול ולא עשה, שהרי מה שיכול להוציא ג"כ לא הוציא. והבן שזה כוונת המשנה. "לא עליך המלאכה לגמור", ולמה נתן לך עבודה שלא תוכל לגמור? - כדי שאם תעשה ותלמד מה שביכלתך, שוב גם השאר שלא תוכל ללמוד יהא נחשב לך כאלו אתה למדת. ולעומת זה "ולא אתה בן חורין להבטל", שאם תבטל ממנה, גם מה שלא עליך לגמור יתבעו מידך.

30. חיי עולם עמוד 28

העניין הזה הוא בעיית נפש לא רק של אברהם, הוא שייך בהרבה תחומים בחיים "מעשה אבות סימן לבנים". החיים שלנו בנויים על כך שלכל דבר יש תכלית, לכל דבר יש קצה בו

